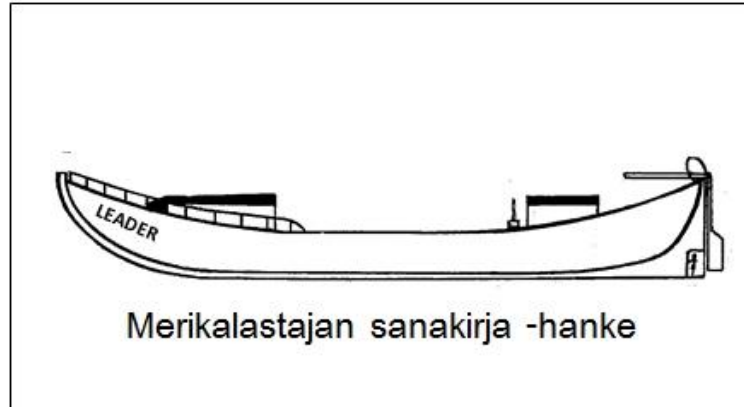

Selkämeren kansallispuiston ystävät ry ja Merikarvia-seura ry

LEADER-hanke ”Merikalastajan sanakirja”

Kalastajien haastattelu

Haastateltava: Heikki Mellanoura (s.1951)

Haastattelija: Juhani Mellanoura

Haastattelun ajankohta: 1.2.2016

Tekstin purki ja litteroi ääninauhalla Juhani Mellanoura. Murreversio.

Aineistona MP3 digiäänite yhteensä noin 2 tuntia. Äänite on tallenteena Merikarvia-seuran arkistossa.

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Heikki Mellanoura oppi pienestä pitäen kalastuksen taidot isältään. Aikuistuttuaan hän kalasteli muutaman vuoden isänsä kanssa silakkaverkoilla, kävi myös lohikoukuilla ja silakkarysillä. Vaikka Heikki on työuransa tehnyt Porissa, niin vapaa-aikoina hän on aina palannut tutuille kalavesille.

Puukkokari

Puukkokarista kuljettii sillai maihin, että kolome ja pual kilometrii, mentiin **Tapion** kautta. Ensimmäinen vajaa kilometri oli ihan polkuu ja loppu sitte oli tietysti tietä. Sieltä mä vallon kuljin kouluu. Talavisin suuraa tietysti, aina ko talavitie oli auki. Siitä se **Pooskerii** meni, ko sahalle tuotii tukkeja, sitä aurattiinki talavisin aina, **Jukolan ja Stenroosin kaulanteen** ja **Kalliosalmen kaulanteen** kautta. Talavitie meni Pooskerii, ennen tietysti hevoset, hevosia sillonki vielä kyllä niitä sillonki oli ja sitte traktoritie. Kyllä siitä kuluki kalastajakki ja kaikki koululaiset kuluki kouluu ennen siitä, **Lanskerin** porukka, Kalliosalmesta ja **Junkkelista**.

Heikki Mellanoura. Kuva: Juhani Mellanoura.

Haukia ja ahvenia

Sillon ko kouluu käytii, pyydettii *haukia* ja sitte pyydettiin keväällä sieltä ojasta. **Lanskerin** tyköö, siellä oli aina haukia ja *ahvenia* kauheesti, hauet sieltä vaan otettiin, ei muita. Niitä sai käsin. Juastiin vaan ko ne meni siinä ojas, sitte ko tuli joku etee ni ne käänty takasi ja hyppäs kuivalle maalle. Siellä sitte ko

Franssilla oli rysä siellä edes, ni ei hän saanu kaloja. Nyt sinne ei nous mitää, se on kaivettu. Kyllä siinä oli särkiä valtavat määrät ko niitä meni, nyt sinne **Junkkelin lampeen** ei mitään enää men.

Kouluaikana mulla oli *iskukoukkuja*, kirveellä reikä ja siihen! Ja haukia tuli joka koulusta, melekeen, ko rannat alako aukeemaa, kyllä alako tulemaa haukia. Voi hyvänen aika ko oli haukia! Ihan viimisillä jäillä ja syksyllä. **Ämmänpersees** oli haukia syksyllä ja ko oli ohkanen jää ni tua, ni sitte oli kirves mukana. Kirveellä aina lyötii hauen pään kohdalle jäähän, ei läpitte vaan sillai että se tärähti, ni se kieppas heti ympäri, ne niinko pökerty, ni sitte äkkiä reikä, siitä yls. Ne jäi niinko eläväks, ku ne ei kuollu. Mutta ne sai kumminki niinko jonkun tällin. Mutta sitte jos löit niin lujaa, että jäähän tuli reikä, ei sitä ollu misää sitä haukee, se oli menny. Kyllä sain, ei montaa mutta sain kumminki.

En mä käyny kaupittelemas kaloja, pyytämäs vaa. Kyllä ne meni jonneki Sannalle (kalakauppa). Ja sitte mulla oli pieniä *rysiä* ja isompia. Sitte mä sain, ko mulla oli vähä isompi rysä, ni mä sain kaks kiloo ja kahdeksansataa grammaa painavan *ahavenen*. Ja sitte toi Saaren Aulis, tämä tulitikkutehtaan johtaja, osti sen ja se teki äkkiä sille jonku *sumpun* ja hän sitte vierailles esitteli niin kauvan ko se eli. Se oli kyllä oikeen niiko *siipirysä*. Se oli **Gåsgrunnin** rannalla, siellä niinko eteläpuolella sitä Gåsgrunnii. Ja kauhee *säynäski* sieltä joskus tuli, me saatii se Toivosen Matin kans. Siinä kävi sillai ko joku tuli ja Matti näytti minkämoinen ja kuinka suuri säynäs me saatii, ni se hyppäs karkuu ja lähti. Matti näytti ja sillon lähädettii. Ei se kovin kauhee ollu, no kahden-kolmenkilon.

Rääkissä

Me käytii tietysti *silakkaverkoilla*. Mä olin sillo kahdenkymmene yhde. Se oli raskasta, ei se mitää keveetä ollu, mutta kyllä siihen harjaantu, kyllä se alako *luanaamaa*. Siinä täyty olla taitoo kans, ei se ollu voimasta yksin kiinni. *Päällinen paula* oli mun hommia. Aika monta yätä oltii. Me oltii yhtenä kesänä, emmä muista oliko yli 50 yätä. Oltii joka yö. Me oltii *rääkis* vallan. Pari kolme tuntii yäs nukuttii, päivällä vähä loppuja. Yhtenä syksynä tuli *silakoita* kauheesti, oliko se 70 -vuosi? Sillon oli syyskuussa vielä kahtakymmentä viittä astetta lämmintä päivällä. Silakoita tuli sillo kauheesti, emmä tie kauheesti, mutta normaalia enemmän. Ja sillon oli tyventä ja kaloja ja, eikä ollu tuulia ja oli lämmintä. Sitte ko tultii - 72 vuoteeni ni tultii **Porii** ja sitte se kalastushomma loppu.

Vielä siihen aikaa, ko kalastelin, ni *rääkipaattejaki* oli, ja kyllä oli paljo *rääkivalakeita*. Kyllä niitä oli paljo! Emmä koskaa laskenu. Vilho löysi joskus semmosen luvun ko 103, sillon ko hän oli kakara (1940-luvulla). Mutta kyllä monia kymmeniä sillonki oli 1960-luvun lopulla. Mutta kyllä juur niihin aikoihin se romahti aika lailla, ne väheni verkkohommat.

Mä en oikeen muista millon se *siikarääki* alko, ei sitä paljo ennen ollu ko rupesin kalastaa (Heikin Raila-vaimo: Olin siikarääkissä tuhvin eli Heikki Välimaan mukana jo kesällä 1965). Siikarääkissä verkkoja ei ollu ko parikymmentä. Ei niitä sen enempää ollu. Mutta kyllä oli isoja siikoja, ko verkot oli 60 millisiä.

Silakkarysillä

Silakkarysä oli kesähommaa. Saariston Viljo, isä ja minä oltii sillo rysillä. Olin semmosena niinko mukana vaa. Sitte oli Vilhollaki (Välimaa) oli *rysiä*, niitten kans olin. Meillä oli silakkarysät **Nahikaisessa**, sielä ne oli melekeen vallan. Ja Martilla (Välimaa) ja Jaskalla (Lindholm) oli sielä yks rysä ja. Meidän

ulokopuolella. Joskus silakoita tuli enemmän, joskus vähemmän. Ei mitään kauheita ny ollu. Sillon oli niin valtavasti niitä rysiä. Kuinka paljon niitä rysiä **Merikarvialla** meren parhaimmillaan oikeen oli? Kyllä niitä aika iso määrä on ollu.

Lohikoukuilla

Olin kolmena syksynä *lohikoukuilla*. Kahtena syksynä Sainen Joukon ja Viikisalon kans kaks syksyy. Vilhon (Välimaa) ja Paulin (Välimaa) kans yhtenä. Kuus-seittämäsataa koukkuu oli, vähän päälleki oli parhaimmillaan. Mutta se oli sitte jo pimeestä pimeeseen. Ei niitä paljon enempää päivän aikana keriinny *kokemaa*. Taikka kyllä ny kerkeski. Ko oli 700 koukkuu, oli pimee, ko tultii takasi. Pimees täyty aina mennä.

Neljä tuntii kesti tulla maihin *ulkopäästä*. Vajaa kaks tuntii *maapäähän* ja sitte kaks tuntii koukkuja, että niinko *maista* viis tuntii. Se oli kymmenen tuntii sitte yhtees ko täysillä mentii. Millai päi niitä koki. Kyllä niitä koki täysilläki, ei tarvinnu hiljentää, ko mukavasti oli tuuli. Yleensä oli mereltä tuuli, että *uloospäin* koettii koukut ja *syätettiin*. Harvoin toisippäi. Kymmenen tuntii, aina yleensä.

Kerran saatii iso *made* koukusta. Se oli neljän-viiden kilon. Millai se voi olla, että tulee made ko on melkein sata metriä vettä ja melkein pinnasta. Kerran oli kaks-kolme kiloo painava *kampela* ja sitte saatii saunajakkaroista lähte.

Talvikalastusta

Ko lohen pyynti jo loppu (jäiden tulta), sillon oltii talavisin paljon **Ouras**, **Nuuskrunnissa**. Meitä oli yleensä kolme: minä ja Lasse ja Mikko (Lindholm), ketä milloinkin oli, kyllä sielä vieraita talavella kävi paljon ja Vilho (Välimaa) oli välillä sitte aina josaki kohtaa kans. Välillä oli Pauli (Välimaa) yätä. Venerannan Veikko kävi ja. Ne tuli yäkylää. Ei sillo ollu mopoja, suksipelit vaa, mopojutut tuli jälkeepäi. Ensiks oli Paulilla.

Meillä oli verkkoja pitkin rantoja, jään alla. Ei mitää kauheita saaliita, *siikoja* oli kyllä ja *haukia*. Ne tuotii Erkille (Välimaa) ja hän myi ne. Me liikuttii hiihtämällä ja meillä oli reki peräs ja edes. Kummaski. Millaippäi vaa. Välillä sitä lykättii suksilla ja välillä vedettiin. Sitte ko tultii viikonlopuks aina ni tuotii kalat, ne oli *sumpus* eläms. Ja talavella, oliko se torstai-päivä ko tuli aina vieraita. Tuli Väinö (Mellanoura) ja Imma (Ilmari Arviola) ja Heiska (Heikki Välimaa). Niillä oli verkkoja josaki **Kaassakarinen lahdella** ja **Viinakarin lahdella**, kummallaki. Toiset verkot koettii ko ne tuli toiselta lahdelta ja ko ne lähti seuraavana aamuna ne koki toiselta lahdelta. Ne tuli aina mantereelta ja tuli aina yäks.

Polttopuut

Ei koskaan Nuuskrunniin puita tuotu. Ei sinne koskaan puita viety. Rannoilta koettii, se oli *friipyytii*. Sielä oli aina puita niin paljon ko tarvittii. Välillä oli Nuuskrunnin saunan edes kauhee kasa. Ne oli hyviä kuivumaa, ei niitä tarvinnu hakata heti, ko niissä ei ollu parkkii. Niitä sitte sahattii. Niitä tuotii joskus maihin. Keväällä niitä lahattiin ja pitkin talvea. Millain niitä talavekki oli koonnu, oli semmosia hyviä

paikkoja ko oli sulapaikka, ne oli kerääntyny. Kyllä niitä välii oli palijo. Ja sitte maihinki niitä tuotii. Lindolmii ja meille tuotii.

Nuuskrunnin rannalle koottiin etenkin keväisin friipytyä eli ajopuita. Valokuva on vuodelta 1975, jolloin kalastajat tekivät lasikuidusta muutamia siianpyyntiin soveltuvia paatteja. Vasemmalla Vilho Välimaa. Kuva: Juhani Mellanoura Arto Varjosen ottamasta valokuvasta.

Turskanpyyntiä

Sillon ko mä olin *lohikoukuilla*, ei saatu yhtää *turskia*. Kuusisen Lauri sano että ko hällä oli kevätpyyntiä. Josaki **Lopunkarin** paikkeilla hällä oli koukut. Hän kehu, että ko hän meni kokee, ni hän luuli, että joka koukus on *lohi*. Ko oli kuuskymmentä koukkuu, eihän saanu ko viikytyhydeksän *turskaa*. Yks ainoo oli tyhjä. Perimätieto sanoo, että eikö Saineen Väinöllä (asui Pajakarissa) ollu lohikoukkuja **Ryssällä** ja sai sieltä turskia.

Mä tein töis kerran kuuskulmasta tankoo, mä lykkäsin nauhahiomakoneella kiiltäväks, ja päät vinottain ja sitteko löyty se *parva*. Raskas paino (turskapilkki) meni äkkii pohjaa, ni se oli melkein heti pohjas. Mä tein niitä paljo semmosia. Ja ko se osu *parvaa*, ni oli heti pohojas. Ja sitte ko nostit sitä vähä, se oli saman tien. Kyllä ne suusta oli yleensä kiinni. Mä olin sillon tietysti töis, emmä paljo turskanpyynnin ollu. Mutta sillonko mä oli Välimaan kans verkoilla, vapa-ajalla vaa. Sillon niitä *nypittii* verkoista. En muista kuinka monta laatikkoo Välimaa sai kerran **Talikiivistä** (silakkarysästä).

Hylykeistä

Ko oltii lohikoukuilla, näki *hylkeitä*. Näki ko söi (paatin) edestä. Ne kuluki samaa vauhtii, kyllä niitä oli aika lailla. Ei ne kaikkia syöny, mutta kyllä niitä oli aika laumojia välii. Me saatiin kerran *lohikoukuista hylyjes*. Ruohon Erkki ja nuo oli avuis, näytettii minkä päin se meni, ne oli vastas se lopulta väsy, se oli parinsadan kilon.

Mä olin ihan kakara ja olin **Kontion** rannas, 1950-lukuu se oli, ni mä en tie oliko se syksyllä vai keväällä, ilmeisesti keväällä, ni Venho oli saanu kaks hylykeen poikasta. Sillä oli ne paatis, millon se ny hukku ni se oli sitä (syksy 1957) ennen. Niillä oli kaks poikasta paatis, ne oli elävänä. Emmä kauheen vanha ollu, mutta aika erikoinen tapaus.

Paattimestarisukua

Ne —Salosen veljekset oli äidin isä Eemeli ”Emppu” ja hänen Jalmari-veljensä— teki isoja määriä *paatteja*, ne teki niitä *sillilaivoin*, mutta yleensä kalastajille. Ne teki sillilaivoin kuus metrisiä. Isot oli määrät. Sanottii, ett ko Porin rannas oli kymmen paatti, ni yhdeksän oli heidän tekemää. Niillä oli työmiehiä, aika montaki. Kyllä niitä tiuhaa tahtii tuli. Neljää- viittä niitä samaa aikaa tehtii.

Kunelissa niitä tehtii. Sitte ko Jalamari muutti **Reposaarelle**, ni ne teki vielä yhydes paatteja. Emppu kävi sielä Reposaarella tekemäs hänen kans. Östermannin Onnilla mä olen viimisen Empun tekemän nähäny. Se oli vielä 70-luvulla, ehkä 80-luvulla vesillä. Ei ne veljekset teheny *puupytyjä*, *puupytymiehet* oli erikseen. Mutta Eemeli teki pyykkikoneen puuastiasta, kai se pytty oli tehty jossain muualla, ko sillä ei ollu pyttyvehkeitä. Se oli isompi ko nelikon pytty, olisko se ollu joku viidenkymmenen litran pytty suurin piirtein. Pytystä vaa tehtii semmonen reikä ja siihen tehtiin tiivis kansi. Sen verran siihen lisättiin, että siinä oli *ruuvivehje* ja siinä oli veivi mistä *veivattii*. Mummu sitä käytti, sen mä muistan ko sitä veivattii, veivattii edestakasin niinko vanhanaikasta kassakonetta.